

KATH. ISKOLAI LAP.

OKTATÁS-ÉS

NEVELÉSTANI FOLYÓIRAT.

BUDAPESTEN,

5.

FEBRUÁR 6. 1849.

Megjelenik e' lap hetenkint egyszer, másfél iven. Előfizethetni rá, postán járátva 3 frt., helyben 2 frt- 30 krjával, minden postahivatalnál, 's Pesten a' 'Religio és Nevelés' szerkesztőségénél. (Üllői ut. 822. sz.) és Hartleben K. A. könyvkereskedésében, a' váci utzában.

Tartalom: Az ifjusági iratok' árnyoldalai, czélja 's minősége. Beély Fidél. — Olvasástanítási módok. (Folyt.) — Elmélkedések az ünnep- és vasárnapi evangéliumok fölött. — Iskolai tapasztalatok. — A' zarándok. — Egy szegény ember' naplójából. (Vége.) Cs. — Tan- és nevelésügyi tudósítások.

Az ifjusági iratok' árnyoldalai, czélja 's minősége.

Mind a' nevelés-, mind a' tanításnak, végele-
meiben oda kell irányozva lennie, hogy a' növen-
dékből egykor ne csak hasznos köztársasági tag,
hanem és főleg, jámbor, 's erkölcsös ember is vál-
jék. A' nevelés ezt részint a' testi erők' épsége-,
's ügyességének föntartása, 's az értelem' belső
(idomi) kiképezése, részint a' sziv' nemesítése, 's
az akaratnak jóra hajlékonyítása által, a' tanítás pe-
dig különféle szükséges, és hasznos tudományok'
közlése, vagyis az értelem' anyagi kimivelése ál-
tal eszközli. A' nevelés- és tanításnak ezen kettős
szép föladata legnagyobb figyelemre méltó; de nem
szabad mindazon segédeszközöket is mellőznünk,
mellyek némileg a' föladat' megoldását előmoz-
ditják 's könnyítik! E' segédeszközök közé szá-
mitjuk mi az ifjusági iratokat is; mellyek
hogyan jól megválasztva, erkölcsi 's vallásos irányuk-
nál fogva, jótékonyan hathatnak az ifju sziv' ne-
mesítése-, és akarat' szilárdítására, tagadhatlan; de
végetlenül sokat árthatnak, 's legdrágább kincsét,
t. i. ártatlanságát is veszélyeztethetik a' kisednek,
ha minden szigorubb bírálat, és tekintet nélkül az
irányra, engedtetnek a' még romlatlan szivü, 's ke-
délyü ifju által olvastatni.

A' haladás' korában élünk; 's midőn örömmel
veszszük észre egy részről, édes honunkban a'
komolyabb tartalmu munkák' számát szaporodni; 's
vele együtt az olvasók' vágját is növekedni tapasztal-
juk az illy irodalmi kincsek iránt: más részről
szerencsénk van látni, miként a' magyar irodalom-
nak azon ága, melly az ifjusági iratokra vonatko-
zik, sem hanyagoltatik el végkép. Ujabb időben
lelkesebb íróink' néhányá lépett föl e' téren, 's
igyekezett a' gyengéd ifjuság' ideigleni, 's jövődö
boldogságának előmozdításához némileg járulandó,

ELSŐ FÉLÉV.

irodalmunkban egy olly hézagot pótolni, melly szá-
zadokig hevert parlagon; 's habár nem kételkedünk
is a' legjobb szándék, és akarat' tisztaságán, melly
öket buzdította, mindazonáltal őszintén meg kell
vallanunk azt is, miként a' kitűzött irány és tárgy-
választás nem mindenkor volt olly szerencsés, hogy
az, nem mondjuk, épen a' szigorubb, de még az
engedékenyebb bíráló' igényeit is mindenekben
kielégithette volna. Több ifjusági iratot olvastunk
át már figyelemmel; 's habár jót, czélszerűt, itt-ott
elhintve mindenekben találtunk is, — mert hiszen
alig létezik a' világon, akár ifjusági irat, akár más
politikai, nevelési 'stb. munka, mellyből valami
parányi jót kiszemelni nem lehetne, — de bizo-
nyára sok (néhutt egész tüzetek-, sőt lapokra ter-
jedő) törülni valóra is akadtunk bennök; sőt leltünk
némelly ifjusági iratokat ollyaktól is írva, kik a'
tárgyak' választását illetőleg nem annyira a' ser-
dülő ifjuság' lelki képezését, szive, 's akaratja' neme-
sítését, mint inkább nem eléggé tisztult önzilésö-
ket tarták szemek előtt; mi által csak azt tanusi-
ták elég megfoghatólag, miként a' czélszerű ifju-
sági iratok' megkívántató tulajdonai és sajátágai
iránt még nincsenek önmagukkal tisztában; pedig
ha valahol, ugy bizonyára az ifjusági iratoknál
szükséges a' legfélétekenyebb ovakodás, ugy mint
mellyek által a' gyengéd, 's mindenre hajlékony
ifju léleknek, vagy aranyat és mézet, vagy olmot
és maszlagot nyujthatunk táplálékul, 's így jöven-
dö életpályája' boldogsága-, vagy boldogtalansá-
gának is megvethetjük némileg alapját.

Jelen értekezés' tárgya leend, mindenekelőtt
megismertetni az ifjusági iratok' árnyoldalait,
mellyeket minden, e' téren sikerrel működni szán-
deközönak kerülnie kell; azután pedig fejtegetni
azok' czélját és minőségét, hogy kiki könnyebben
tűzhesse ki az irányt, mellyet a' kidolgozásnál szem
előtt tartania, 's követnie szükség.

Akármely ifjusági irat árnyoldalának véljük 1-ször: ha az csupán időöltésre van szánva. Az idő drága kincs, melyet, életpályánk rövidségére tekintve, becsülnünk kell. A' multat vissza többé nem idézhetjük: a' jövendőnek eseményei titokteljes fátyollal vannak előlünk elrejtve; 's így szükséges a' jelen idő' perczeit használnunk. Ha az ifju rózsakorának bájéveiben, midőn benne az olvasási vágy fölébred, csak pusztá időöltésre szánt, tehát minden nemesebb irányt nélkülöző munkákat nyer olvasmányul, hasztalan tölti el a' drága időt; komolyabb foglalatosságainak lélekismeretes teljesítésétől visszatartatik, és izlésének magasabb kiművelése gátoltatik; szó sem lehetvén itt, akár a' sziv és akarat' nemesítéséről, akár a' hasznos ismeretek, 's életszabályok' megszerezhetőségéről. 2-ször: Czélt téveszt mindazon ifjusági irat, melly főleg oda irányoz, hogy az ifjuból csak ildomos, tiszta, 's udvarias világábot idomitsón; vagy melly belső erkölcsi tisztaság és vallásosság nélkül, csak külső morált hirdet, melly végeztéljával természetesen csak az emberek' tetszését, 's helybenhagyását tűzi ki. Illyenek például: „légy folyton tiszta; különben az emberek töled undorodással fognak elfordulni;“ „ne hazudjál: mert hiteledet kockáztatod;“ vagy: „ne lopj, mert ujjal fognak az emberek reád, mind tolvajra mutatni.“ stb., millyenek még a' híres „Campe“ ifjusági irataiban is több helyen előfordulnak. — Mi azt gondoljuk, nem annyira a' szép szavaknak, mellyek többnyire pusztán, 's minden belértékü siker nélkül hangzanak el, mint inkább a' cselekvények-, 's tényeknek kell szólaniok; szükséges, hogy a' tiszta morál mindenkor a' cselekvényekben alapuljon, 's ezek által törjön magának utat a' sziv' rejtekéhez; 's a' melly ifjusági iratban ezt fölleljük, ott a' hosszú szóbeli nyilatkozványokra 's egyéb küljelekre nincs szükség; ellenben hol ezt hasztalan keressük, ott a' legatyaibb intések-, és tanácsoknak sem merünk állandó sikert ígérni. Átalában korunk' nevelésének is az egyik legnagyobb árnyoldala, hogy tények, eslekvények, és vonzó példák helyett, legtöbbször csak szép, de épen ezért siker nélkül elhangzó szavak szólnak. 3-ször: A' sziv, és lélek' kiképzésére irányzandó ifjusági iratnak soha sem szabad regénynyé aljasulnia. 'S mégis korunkban hány író nem választja, elég eszélytelenül, az ifjuságnak szánt olvasmányában, e' csábító regényidomot, melly gyakran csak veszélyes eszmetömeget gerjeszt a' tapasztalatlan ifjuban, és szerencsétlen életviszonyainak egyedüli forrása? Már pedig akármely ifjusági irat is könnyen regénynyé fajul, mihelyt az író módfölött csak a' csudás, és bámulat- vagy iszonyattal eltöltő tüneményeket vadászsza; vagy édes ömlengések- és érzelő jellemzésekben me-

rül el; vagy pedig a' tények' nyugalmas kifejlődése helyett, saját reflexióit állítja, 's rajzolja le, minden valószínűséget fölülhaladó színezetekkel. Illy művek távol legyenek az ifjuságtól; mert általuk kizárólag csak a' képzelőerőnek, melly amugy is igen könnyen ébred föl az ifjuban, és működésével hamarább, mint gondolnók, lépi túl az illendő határokat, nyújtjuk a' legveszélyesebb táplálékot; 's erőszakosan elvonjuk őt a' valódi világtól, mellynek viszonyai közt élnie, 's foglalkoznia kell. Sőt a' szerfölött érzelő jellemrajzok, 's bámulatot gerjesztő világeseményeknek igen élénk, de épen azért többnyire álszínekkel festése által, őt a' természeti 's művészileg szép-, és egyszerűnek fölfogására, valamint magának az egész gyönyörű kültermészetnek is (mellynek nyelve szinte csak egyszerű, és mesterkétlen szokott lenni) élvezetet nyújtó szemléletére képtelenné teszszük. Ki egész életében csak torzképek' kiállításában fáradozott, vagy örökön csak rémalakokkal bibelődött, az ugyan nem fog egy könnyen valamely nemesebb idomot, avagy művészileg kidolgozott arczképet létre hozhatni. Hogarth angol a' ferdézet, 's torzképek' nagy mestere volt; de épen ezért Maddonnát teremteni nem tudott. Mi egyáltalában azt sem tudjuk, 's akarjuk helyesleni, hogy az író valamely, az ifjuság' kiképezésére szánt iratában, tárgyul a' legelvetemültebb gonosztévőt tűzze ki, 's őt gonoszsága' tekervényes ösvényein a' legtitkosabb rejtekhelyekig kövesse. Amugy is korunkban az emberek, miként a' tapasztalás bizonyítja, ('s ez elég sajnós!) több részvét- 's figyelemmel viselnek a' gonosztévők, 's erénytiprók, mint a' csendes magányban háborítlanul működő erény' nagysága, és méltósága iránt. Nem szükséges, sőt veszélyesnek tartjuk, az ifjut bünbarlangba vezetni, 's őt ennek minden rémületes eszközei-, butorai-, 's eseményeivel megismertetni; mert valamint az anyagi világban néha egy gondatlanul élesztett szikra házakat, sőt egész városokat 's falukat elpusztít: ugy az illy olvasmányokban is rejtőzhetik egy szikra, melly az élénkebb képzerejü ifjuban később lobbot vethet, 's puskaporként gyorsan elterjedhet, annak erkölcsi romlottságát eszközlendő, 's maga után vonandó. Sokkal czélszerűbb, folyton csak a' jó példa mellett maradni; a' világ fogja tudni, a' hol kell, mellékelni, 's elérteni a' rosszat is; de ha mégis néha az író valamely gonosz' jellemzését tűzé ki tárgyul, szükséges, hogy azt nyomban a' megtérés, bünbánat, 's töredelem, szóval a' tökéletes javulás' eseményei, 's körülményei kövessék.

Bár nehéz földadat az élteőbb férfunak, olly iratokat nyújtani az ifjuság' kezébe, mellyek a' czélnek megfelelő, értelmileg, 's erkölcsileg in-

kább építsenek, mintsem rontsanak: mégis, ha ilyenre magát elhatározta, szükséges, hogy mindenben az illendő mértéket megtartsa, 's a' kiszabott határokat tul soha se lépje! Ennek következtében 4-szer: igen ovakodnia kell akármely tünemények, 's események' rajzolatánál, de kiváltkép az erények, 's vétkek' jellemzésénél, az olly nyelv és szavak' használatától, mellyek könnyen félreérthető jelentésöknél fogva az ifjuságnak veszélyt okozhatnának. Ha valahol, ugy bizonyára az erkölcsi feddhetlenség, és testi tisztaság' rajzolatában lépheti át az író legkönnyebben az illem' korlátait, ha eléggé magára nem vigyáz. Így szinte a' vétkek' szerfölött élénk, 's kiáltó színekkel ecsetelésénél is. A' ki azt véli, hogy az ifjuságot legsikeresebben ovja meg a' büntől, 's vezérli az erény' boldogító ösvényére, ha egy, erkölcstelen életpályája miatt test- és lélekben egyaránt eltorzított emberi lényt állit szemei elébe, 's ezt teljes meztelenségében: az nagy tévedésben van; sőt mi inkább nem csak azon vélemény-, de meggyőződésben is vagyunk, hogy az erkölcsileg tiszta ifjui kedélyt, az ártatlan ifjuságot, soha sem szabad és kell figyelmetessé tenni az erkölcsi romlottság és elvetemedettség' azon végfokára, 's örvényére, mellybe a' már minden nemesebb érzelmekből kivetkőzött ember merülni képes.

És most, az ifjusági iratok' árnyoldalainak rajza után, lássuk röviden azoknak célját, és minőségét is. Tagadhatatlan alapállítás, hogy csak ugy és akkor szabad és lehet romlott korunk, 's világunk' sikeres javulását várnunk, ha főleg az ifjuság' erkölcsi, 's vallási neveléséről gondoskodunk, 's minden törekvéseinket oda irányozzuk, hogy fogékony szívébe mihamarább, 's korábban az Isten, és vallás iránti tiszta szeretet' üdvrejtő magvait elhíntjük. Ugyanis vallási, 's erkölcsi kiképezés nélkül nincs, és nem lehet valódi alapja a' nevelésnek; 's nélküle jó és érett gyümölcsöket várni csak hiu ábránd. A' religio, a' mennynek eme' legdicsőbb küldöttje, nem csupán az értelem és fő, hanem, és még inkább, a' szív' műve is; és jó, jámbor embernek is nem annyira azt mondhatjuk, kinek ajkairól villámgyorsasággal peregnék le minden alkalommal a' vallási, 's erkölcsi mondatok, avagy szent-írásai tüzetek, mint inkább azt, ki az élet' bármely viszonyai, 's körülményei közt, nem annyira puszta szó-, mint tény-, és cselekvényekkel tanúsítja, miként szíve minden jó, nemes, és szent iránt eléggé fogékony; 's Krisztus urunk is mondá sz. Máténál (7, 21): „Nem minden, a' ki mondja: Uram, uram, megyen be mennyek' országába: hanem ki az Atyának, a' ki mennyekben van, akaratját cselekszi, menend be mennyek' országába.“

Hogy a' czélszerűleg kidolgozott ifjusági iratok a' kisdedek' vallási, és erkölcsi kiképezését sikeresen mozdíthatják elő, tagadni nem lehet; valamint azt sem, hogy azok gyakran az ifjui kedély- 's lélekre rendkívüli, néha a' gyermeknek egész életpályáját átszövő hatással bírnak. Ki többször társalgott gyermekekkel, észrevehette, miként ők még akkor is, midőn kevésbé látszanak figyelni, minden parányiság-, és legcsekélyebb körülményre is ki tudják figyelmüket terjeszteni; 's mennyire szükséges illy alkalommal az éltesebbnék magára vigyáznia, netalán jelenlétekben olly tárgy-, és dolgokat említsen föl, mellyek fölfogási tehetségüket, 's általában ismeretkörüket haladják, vagy mellyeket arczpirulás, és ártatlanságuk' veszélyeztetése nélkül hallaniok nem lehet, nem szabad. E' tétel áll az ifjusági iratokra nézve is; soha ezeknek olly tárgy-, dolgok-, és eseményeket tartalmazniok nem kellene, mellyek a' kisded' legparányibb megütközése-, és botránkoztatására adhatnának alkalmat. Átalában az ifju, mihelyt lelki tehetségei valamennyire kifejlődtek, örömet olvas, és vágyát kielégíteni törekedvén, szelleme-, szíve-, 's fölfogásához mért táplálékot keres; és ha elvent gyönyörüséget, 's élvezetet talál is a' regék, mesék, és elbeszélések' olvasásában, később mindazonáltal, miután többnyire csak költött eseményeket tartalmaznak, kevésbbé tetszenek neki, 's a' való után kezd sovárogni; minnek következtében örömelezetét leginkább az élet, és történeti képek' hü rajzolásában leli föl.

A' jó, 's alapos nevelésnek egyik kötelessége, hogy a' gyermekeknek, míg ártatlan körük, és gondtalan életviszonyaik' első éveiben nem, vagy csak ritkán láthatnak valódi életpéldányokat: ilyeneket ifjusági iratok által nyujtson nekik, mellyekből vallásosan, és erkölcsösen élni, 's cselekedni tanuljanak. 'S ez egyik főczélja az ifjusági iratoknak, mellyek komolyabb irány, 's különösen az ifjui szív, és akarat' nemesítése, 's a' jó-, szent- és igazrai hajlékonyítása nélkül, valamint hasznos, és állandó becsesel bíró ismeretek, és életszabályok' közlése nélkül, szép nevezetőknek meg nem felelhetnek. — A' gonddal megválasztott ifjusági iratoknak, azon kívül, hogy mulatva oktassa, és nevelje, 's viszont oktatta, 's nevelve mulassa az ifjuságot, az iskolát, a' szülői házat, és nevelést is kell gyámolítania, 's mintegy pótolnia hézagait, mellyek tán itt-ott fönmaradtak; továbbá korunk' jelen képezési tükrében ki kell az ifjuságnak saját szívet, 's mindazon viszonyokat, mellyekben él, és jövendőben élni fog, tisztán tárnia, 's azt azokkal fokont megismertetnie; egyszersmind élet-erős, de mégis ifjuilag vidám életképek, és jellemrajzok által egy jobb, 's üdvesebb életfolyamra

a' serdülő ifjuság' lelkét és szellemét előkészítnie. 's nevelni segítnie. 'S habár az ifjusági iratokba foglalandó életképek, 's világesemények részint költöttek, (némelyek az illyeket kevésbé helyeslik; pedig nem látjuk át okát, miért?) részint valóok lehetnek; mégis mi leginkább azt ohajtanók, hogy a' mennyire lehetséges, az író tárgyait, 's anyagát a' jelenkor' dús életeseményeiből, ugyanint mellyek erősebb, 's állandóbb hatással látszanak birni az ifju kedélyre, meritse; ellenben akár-melly, alapilag political, 's vallási vitatkozások, avagy pártkérdések örökre számüzve legyenek az illy iratokból. Lehetne-e valljon nagyobb eszélytelenséget képzelni, mint ha az illyen, az ifjuság' erkölcsi, 's vallási kiképezésére szánt olvasmányok által, a' kisded' fogékony kebelében a' vallási kétely' lélekmardosó nyugtalansága, 's a' pártviszály' vészszelleme ébresztetnék föl, 's hintetnék el; hogy azok által a' tapasztalatlan ifju egykor a' fanatismus' örvényébe sodortassék, vagy valamelly political párt' vak eszközévé aljasuljon? — Legczélszerűbb annak-okaért, ha az író az ifjuság' kimivelésére szánt olvasmányainak anyagát a' történet' nagy, 's tanulsággal teljes mezejéről meríti; itt számtalan, okulásunkat eszközölő események- . jellemfestések-, az Isten' gondviselése- és megfoghatlan bölcseségéről tanuskodó történetek-, 's életrajzokra fog találni, mellyeket, miután illyenek iránt ugyis nagy vonzalommal viseltetik a' serdülő ifju, illőleg, bizonyos alak-, és egészbe önteni, 's az életkorhoz alkalmaztatólag előterjeszteni, nem leend nehéz föladat. Azonban ha történeti, és személyes rajzok vétetnek föl tárgyul, szükséges mindenkor, hogy a' főszemély, mintegy középpontját képezze az előadásnak, mellyből minden mellékes viszony, és körülmény kiinduljon, 's ismét oda vissza is térjen. Illy kitünő történeti jellemeket szám nélkül nyujt az egyetemes világtörténet; 's még inkább szent religionk, és anyaszentegyházunk' történetének nagy tárháza; (különben is minden cselekvényeink- 's tényeinknek középpontja Krisztus urunk, a' mi üdveztünk, 's anyaszentegyháza lévén, szükséges, hogy valamint mindnyájan, ugy különösen az ártatlan ifjuság is már korán taníttassék, minden erejéből e' középponthoz bizodalommal ragaszkodni; nélküle ugyanis, mint a' legbiztosabb iránytű nélkül, kétesen evezhetünk e' világ' viharteljes hullámai közt,) mellyből a' vallásáért buzgó, 's a' kisdedek' szellemi javát igazán előmozdítani törekvő író számtalan életpéldányt meritendhet, ezek' hü leírása- és festésével erkölcsi tanulságot épen ugy, mint valódi szellemi élvezetet nyujtandó. Csak egy-re akarjuk itt az íróat figyelmeztetni: ovakodjék elbeszélésébe szerfölött hosszú, és száraz erkölcsi

elmélkedéseket szöni, mellyek által az előadás érdekéből veszítsen, 's a' kisded' figyelme kimerítettessék, olly annyira, hogy végre szemei elől még a' főszemély is, mint középpontja az előadásnak, eltűnjék; különben a' vallás- és erkölcsiségre vonatkozó elmélkedések, a' szent-írás, és egyházatyák' kenetteljes irataiból meritett mondatok, kivált ha velős rövídséggel terjesztetnek elő, igen helyőkon leendnek az elbeszélés' folytán; miután illy alakban értelem-, és szivre egyaránt nagyobb hatással birnak, az ifju' fogékonyágát tán túlhaladó, 's figyelmét föntartani nem képes, száraz erkölcsi elmélkedéseknél.

A' religio, 's anyaszentegyház' történettárából meritett rajzokon kívül, méltó helyet foglalandnak az ifjusági iratokban a' honunk' történetéből kiszemelt jeles férfiak- és hölgyeknek hü színekkel ecsetelt, 's lélektanilag fejtegetett jellemfestései is, kivált olyanoké, kiknek hős tetteiben a' színtelen hazafiság' lángérzelme, az isteni erény' gyakorlatával elválaszthatlanul párosult; különös tekintettel mindenkor lelki, és szellemi kiképezésök' folyamára, 's főbb eszközeire; szinte az ó, 's újabb kor' történetéből elvont életképek és néprajzok; érdekes, és kisebb szakaszokra fölosztott utazási leírások; a' jelesebb természeti, 's égi tüneményeknek az ifju' fogékonyágához mért magyarázása; a' társas élet' viszonyainak kellemes előterjesztése; a' szép művészeteknek az emberi élet-, szokások- és erkölcsökrei sokoldalú hatása-, gyümölcsői- és hasznainak fejtegetése; a' régi, közép és újabb kor' nevezetesebb találmányai-, 's leginkább jótékony intézeteinek, a' mennyire ezek az emberiség' valóságossága-, és erkölcsiségének előmozdítására sikeresen hatottak, 's tekintettel az ifju' szellemi keléke-, 's fogékonyágára, némi érdekléssel birhatnak, rövid és tömött fölemlítése, 's több effélék.

Az ifjusági iratoknak nevelniök, tanítaniök, tiszta vallásosságot, és erkölcsiséget kell hirdetniök, nem annyira pusztá szó, mint tény, és cselekvények által; 's így természetesen az olly erkölcsi elbeszéléseknek, mellyekben az erény-, és bűnnek csak viaszabjai, millyeneket a' valódi életben hasztalan keresünk, léptetnek föl, csekély belső becset tulajdoníthatunk; valamint parányi érdekűeknek hiszszük az olly jellemfestéseket is az olvasó ifju előtt, mellyek külékesítésül szent-írásai mondatok-, és egyéb vallási, vagy erkölcsi tüzetekkel tul vannak terhelve; habár az illyeneket, mint főnebb mondók, helylyel, és móddal alkalmazva, nem csak helyeseljük, de szükségeseknek is tartjuk. Mi az ifjusági iratokban az ártatlan kisdedeknek csak olly concret életképeket, és olly meleg, és tisztán vallási, 's erkölcsi irányban nyilatkozó körülmények, viszonyok, emberek, és cselekvények' hü

rajzolatát ohajljuk nyújtani, mellyekből az ifju, a nélkül, hogy a' morál' finomabb szövevényeihez mindenütt elhathasson, következményeket tudjon vonni, 's belőlök a' jót, és igazat szintugy, mint a' nem igazat, 's rosszat kiszedni. Ugyanis azt hiszszük, hogy az ifju' vallási, és erkölcsi érzelmét csak ugy, és akkor ébresztjük föl, és szilárdítjuk meg legsikeresebben, ha öntevékenységet vonjuk igénybe; miután az önföltalált jó és igaz, sokkal mélyebb 's állandóbb gyökeret ver, mint a' hosszú, és száraz erkölcsi elmélkedés, melly a' gyermekben könnyen unalmat támaszt, 's kedélyét többnyire érintetlenül, és hidegen hagyja.

Azokra vonatkozólag, kik az ifjusági iratokban kisebb színműveknek is kívánnak helyet adni, véleményünk ez: rövid színműveknek az ifjusági iratokban csak ugy, és akkor engedhetünk helyet, ha tárgyuk a' lehető legnagyobb ovatossággal van megválasztva; ha irányuk tisztán vallási, 's erkölcsi, a' bennök előforduló események, és jellemfésések a' gyermeki kor- és viszonyokból vannak merítve, és nyelvre nézve is a' kisdéd életkorhoz alkalmazvák: különben nem; mert csak ezen egyetlen esetben, 's föltétel alatt fognak azok némi hatással bírhatni a' gyermekek' nemesebb érzelmeinek fölébresztése-, 's megerősítésére, 's leendnek, milyennek egyáltalában mindenütt, 's mindenkor lennie kellene a' színművészetnek is, az erkölcs, és élet' iskolái. *) Ellenben parabolák, mellyekbe Krisztus urunk is nem egyszer rejté üdvezítő tanának némelly részeit, a' könnyebb fölfoghatás végett, vallási, 's erkölcsi tárgyakra vonatkozó kellemes hasonlítások, allusiok, valamint olly apróbb költemények is, mellyekben ártatlan gyermekies érzelm- és vidámsággal, Istennek nagyszerű csudái a' természet-, és emberéletben rajzoltatnak; vagy mellyek által a' kisdédnek a' természet iránt annyira nyílt kebele, minden jó, szép, nemes, igaz, és szent iránt fölbuzdul, Isten, és erény iránt lelkesül; továbbá, mellyek az ifju' vallási érzelmét, távol minden képmutatás-, és setét világnézettől, a' valódi lélekvidámságot, a' csendes családélet, színtelen barátság, 's a' természet' ártatlan, és tiszta örömeit nevelik, 's táplálják, méltán képezendik az ifjusági iratok' tárgyait. Mindezek mellett végre nem akarjuk azok' köréből, a' kisdédkorhoz alkalmazott, de csak jót, szépet, és nemeset magukban foglaló elmés ötleteket, talányokat, a' természet' tüneményeire vonatkozó kérdéseket, vidám, azonban soha sem sértő tréfás enyelgéseket és több efféléket is kiszorítani.

*) Hogy illy színművek' létezése felől is meggyőződhesenek t. olvasóink, legközelebb Schmid Kristófnak egyik darabját fordításban adandjuk. Szerk.

Ha már most az ifjusági iratok az imént említett nemes czélokot, ugymint a' valódi élet-, 's történebből merített hü rajzok, 's képek által a' tiszta vallási, és erkölcsi érzelmek' fölébresztését, 's állandóságát, az Isten és religio iránti hajlam, és lángoló szeretet' gerjesztését el akarják érni, 's azon igyekezni, miként az ártatlan ifjuságot mulatva oktassák 's neveljék, és viszont oktattva 's nevelve mulassák, szükséges, hogy különös gond fordítások még az irmodorra, 's előadás' alakjára is; mert ez valamint sikeresen mozdíthatja elő, szorgos megválasztatása által, a' kitűzött czélt, ugy hathatósan gátolhatja is annak elérését. Ennek következtében szükséges, hogy az író anyai nyelvének egész birtokában legyen, 's azt legparányibb részletei-, sajátosságai-, 's elemeiben tökéletesen ismerje; mert az ifjuságnak örökön csak a' legnemesbet, és szebbet, és ismét csak a' legnemesebb és szebb alak-, és idomban szabad, és kell nyújtani. 'Arany almát ezüst tányéron.' Átalában a' szokott tanítási modort, vagyis iskolai hangot, — e' veszélyes szirtet, mellyben olly sokszor, és könnyen ütközhetik meg a' kevesbbé figyelmes író, — az ifjusági iratok' kiállításában nem helyeselhetjük; de igen téved az is, ki a' magukban szerföltt száraz, unalmas, és elvont tárgyakat az által véli édelhetőkké tehetni, ha párbeszéd-, vagy más illynemű öltöny- és idomba önti át azokat. A' tapasztalás azt mutatja, hogy a' magukban száraz és elvont tárgyak a' legkevesetebb idom, és alak mellett sem tudnak, 's akarnak az ifjuságnak tetszeni, 's többnyire unalmat okoznak: bizonyos lévén az is, miként minden erőtetett, 's módföltt mesterkelt, az ártatlan gyermekiség' ép, 's még romlatlan érzelmét könnyen sértheti is. Itéletünk szerint e' célra legalkalmasabb az anyag- és idomra nézve, a' gyermeki világ-, 's körből merített, valódi gyermekies hanggal nyilatkozó, 's közvetlenül az ifjuságnak megszokott életerős vidámsága-, 's elevenségében mozgó előadási modor: ugymint melly akármelly rendű, állapotú, 's nemű ifjuban épen ugy, mint a' korosabban is képes figyelmet gerjeszteni, és részint vallási, 's erkölcsi érzelmeket éleszteni, részint pedig a' már gyümölcsösen munkálókat föleleveníteni, 's megerősíteni. 'S azért az olly ifjusági irat, melly szegény- és gazdag-, előkelő 's alantabb sorsu-, ifju- és korosabban egyaránt érdeket gerjeszteni nem képes, szóval, melly az emberi élet' bármely korára is állandó becszel bíró művet, és mulattatólag nevelő, 's tanító olvasmányt nem képez és nyújt, céljának tökéletesen meg nem felel.

Az imént mondottakból láthatja mindenki, miként a' jól sikerült ifjusági iratok valódi irodalmi kincsek, mellyeket, habár leginkább a' serdülő ifjuságnak vannak is szánva, olvasmányul, igazi

kedv-, részvét-, és szellemi örömeivel olvashat az éltebb kor is; föltéve, miként gyermekileg tiszta, és jámbor érzelmeit a' világ' különféle viszonyai, vész hullámai közt is föntartani, 's megérzeni képes volt. 'S ez nem megvetendő ismerve a' jó ifjusági iratoknak: 's hol ezt nélkülözzük, ott természet, és gyermekileg tiszta érzelmek helyett, hihetőleg csak természetlenség-, hiu mesterkélés-, és gyermekes bábenyelgésekre fogunk akadhatni. Apró, ugymint 7—8 éves gyermekekre nézve, az ifjusági iratok' olvasása helyett inkább czélszerű, vallást, és erényt ábrázoló képek' mutatását, 's rövid elbeszéléseket ajánlunk; mert amazokat lelki tehetségeik' gyengesége, 's kimiveletlensége miatt tökéletesen még föl nem foghatják 's érthetik; 's mert félni is lehet, nem ok nélkül, netalán általuk természeti viszonyaik, 's kellékeik' kised köréből erőszakosan kiragadtassanak.

'S ezekben öszpontosulnak az ifjusági iratok' illető nézeteink, mellyeket e' becses folyóirat' hasábjain nem annyira gáncsoskodásul, mint inkább tiszteletteljes figyelmeztetéseül azon íróknak akartunk öszintén elmondani, kik honi irodalmunk' e' parlag mezején munkálni, 's fáradozni, tűzék ki legnemesebb föladatukul. Legyenek meggyőződve lelkes íróink, miként nemes törekvéseik nem maradandnak méltó jutalom, 's illő méltánylat nélkül; mert az ártatlan ifjuságon kívül, mellynek értelmi, vallási, 's erkölcsi kiképezését, 's nevelését igyekeznek buzgó munkálkodásuk által sikeresen előmozdítani, szeretett honunk is, melly az érdemeket méltánylani tudja is, akarja is, kötelességének ismerendi, nekik hála köszönetet szavazni.

Beély Fidél.

Olvasástanítási módok.

(Folytatás.)

Mondhatja, például, a' tanító: „Ó jaj! kiált föl egy olyan, a' ki nagy fájdalmat érez. — Ó; mondjátok ezt utánam.“ Erre egy sótartó- 's annak tartalmára mutatván, kérdi a' gyermekektől: „Mi az, a' mi e' tartóban foglaltatik; mivel az ételnek izt adunk? — Valljon egészen úgy hangzik-e ez is (só), mint az előbbi (ó)? — Vigyázzatok csak jól rá; mikép ejtettétek ki az elsőt? — Miképen a' másodikat? — Nem jött-e valami e' másodiknál hozzá, mi az elsőben nem hallatszott? — Tehát adatott-e valami az ó-hoz? — Elöl-e, vagy hátul adatott hozzá? — 'S mi az, miféle hang, melly hozzájárult? — Csináljatok e' hangból ó, ilyen szót: só. Mi az, a' mi hozzájárult? — Olyan-e ez a' hang is (s), mint az, mellyet hallotok, mikor

azt mondom: szó? — Vagy mikor mondom: hó? — Hisz' itt is meg van az ó? — Csakhogy nemde az ó előtt más valami hangzik? — Hát ezekben: ró, tó?“ (Lehetne még: jó, ló 'stb. is: csakhogy a' j, l 'stb. hangoztatása már nehezebb.) „Látjátok innen, hogy ezen szócska: só, két részből áll, tudnillik e' hangból ó, és ebből: s,“ (itt az s-et nem nevezni, hanem hangoztatni kell) „melly amannak elébe tétetik.“ — Ezután a' tanító egy valódi, vagy festett ásóra mutat: „Mint nevezik magyarul e' szerszámot? — Valljon ez egészen úgy hangzik-e, mint ez: só? Miben áll a' különbség? Valamely hang tétetett hozzá? — Elöl-e, vagy hátul? — Ki mondja meg nekem, hogy minő hang járult hozzá? — Tehát hány részből áll e' szó: ásó? — Mellyek azok?“ Hasonló módon több szavakat is elemezhet a' tanító: 's miután néhány, könnyebb kiejtésű hangokat tisztán fölfogtak, 's megjegyeztek a' gyermekek; miután azokra, bármily élők mondott szóban is ráismernek: ideje van, hogy azok' alakjával is megismertesse őket; nem is várván be minden egyes betűnek hangoztatás általi betanítását, hanem a' nehezebbeket későbbre hagyván, 's a' kisedeket a' már tudottal foglalkoztatván: hogy így fölfogásuk annál tisztább, zavaratlanabb legyen, értelmök a' sokfélével egyszerre ne terheltessek, és előmenetelöknek is örvendhessenek. Ez előmenetelt a' megismertetett betűk' utánzásával, leírásával is czélirányosan lehet azután biztosítani: ekkor már a' szavak' elemezését a' tanító, külön papirszeletekre irt, (ugy nevezett mozgatható) betűk' összerakásával is összeköthetvén; melly, a' látás, és mechanikai kezelé s' segedelmével, az addig csupán hallott dolgoknak emlékezetbe nyomását méginkább elősegítendi, 's a' fali táblák' használatát csaknem egészen fölöslegessé teendi: mint mellyek ellen különben is az a' panasz, (hogy Curtman' szavaival éljek) hogy: „nagyon is szegények a' gyakorlatok' dolgában, 's a' gyermekek által csakhamar könyv nélkül betanultatnak, a' nélkül, hogy az olvasásbani készség megszerzettetett volna.“ (Egyébkint is a' tanító könnyebben szabhatja magát tanítványainak fölfogásához, ha a' gyakorlatokat alkalmilag önmaga választhatja, 's a' gyakorlatok' egy nemében tetszése szerint időzhet; mint ha a' gyermekek, a' szemök előtt lévő, 's még meg nem magyarázott példákban, pusztán kíváncsiságból is okot találnak a' figyelem-megosztás-és szórakozásra.) „Ugyanazért a' népiskolák' tanítói mindinkább a' Graser által javasolt írás-olvasási módszer mellett nyilatkoznak, vagy maguk fölírják a' gyakorlatokat nyomtatási betűkkel; sokan azzal is igyekeztvén magukon segíteni, hogy legalább a' táblákon kitett gyakorlatok' rendjét mellőzik, 's minél hamarább lehet, a' bővebb tar-

talmu a b c-és könyvekhez folyamodnak. Magánoktatásban és tehelős gyermekeknek szánt iskolákban szeretik a' mozgatható betűket: Lautir-Kasten. " (Mellyeket azonban a' tanító, kis fáradsággal maga is pótolhat, kemény papírra ragasztott, írott betűkkel.) „S valóban e' két mód, az elemi olvasáshoz megkivánt gyakorlatok' előállítására, tökéletesen elegendő: vagy írott betűk (írva akár a' tanító, akár pedig a' tanítványok által), vagy mozgatható nyomtatottak. Minden határozottan kiszabott gyakorlatok korlátozzák a' tanító' szabad munkásságát, 's a' gyermekeknél előmozdítják azon bajt, hogy a' szavakat e l t a l á l j á k , a' nélkül, hogy olvasni tudnának. Valljon az írás-olvasási tanításmódnak, melly szerint a' gyermekek önmaguk képezik a' betűket, következőleg az írás-és olvasásban egyszerre haladnak elő, elsőseget adhatni-e, még eldöntésre váró kérdés. Egy részről ugyan mellette szól a' kéznek mechanikai tevékenysége, melly a' szellemnek támaszul szolgál, 's az elemi fokozatokon kellőleg időzés' kénytelensége, melly belőle származik. Más részről azonban, két föladatnak az egybe szorításával, a' gyermeki erő eleinte nagyon is igénybe vétetik, 's ez által az olvasásbani készség hosszabb időre halad, mint sem szükséges; következőleg a' gyermek szükségtelenül tartatik vissza egy pusztán előkészületi fokon, holott a' szabadabb mozgás is tehetségében állna. S ezt különösen ki kell emelni az olly kiskorú gyermekeknél, kiknek kezeik az írásra gyengék ugyan, de kiknek értelmi tehetségök már egész könnyűséggel munkálkodik, azaz: kiválólag a' magasabbrangúak' gyermekeinél.“¹⁾ Ezért ugyanezen idézett író, az olvasástanításnak írásgyakorlatokkal összekötését méltán ajánlja különösen a' szegény-, és falusi elemi-iskolákra nézve, mint mellyekben olly növendékek taníttatnak, kiknél a' testi kifejlődés a' szellemi rendesen meg is előzi, hol tehát az írásgyakorlatokhoz megkivánt kézi erő nem hiányzik.

Az itt röviden vázolt gyakorlati eljárást elég egyszerű-és természetesnek véljük arra, hogy azt minden tanító örömet elfogadja, 's tanítványainál valóban értelemfejtőleg alkalmaztassa. Illy tanítási mód mellett a' sok mesterkélések, költséges szerek, és a' dolog' lényegéhez nem tartozó értelemfárasztások mind nélkülözhetők; 's valamint fölösleges lenne, a' beszéd' organumait egyenkint és hosszasan ismertetni, hogy, mit Denzel ohajt, a'

gyermek azoknak ismerete által a' hangok közti különbséget belássa: úgy haszontalan idővesztegetés lenne, pusztá rendszer-kórságból, 's csak azért, hogy a' tanításban hézag ne legyen, a' gyermekeket minden lehető hangok és szótagok' kiejtésével kizozni.²⁾ Hogy a' könnyebbről szükség átmenni a' nehezebbre, magától értetik; de a' tanulót, soha sem használható, mert semmiféle mivelte nyelvben elő nem forduló szótagok' kimondásával fárasztani, ez nem mondható nevelési tapintat-és bölcseségnek. A' célra vezetni kellő eszközöket nehezebbé tenni, mint maga a' cél, esztelenség. Inkább jelentéssel bíró szókat kell a' gyakorlatokban, eleinte kivált, használni; hogy így az olvasás' egyik főkellékére, a' tiszta kimondásra, kezdetben mindjárt kellő figyelem fordíthatassék. Az olvasásbani akadozást ez is segíteni fogja megelőzni. Különben, mint már előrebocsátottuk, a' módszerben nem áll a' dolog' lényege, legalább átalában véve; 's bátran utánamondhatjuk Dinternek, a' régi, szokott betűzésre vonatkozó szavait, miszerint azt, „hogy a' betűzés' rendszere mellett is meg lehet olvasni tanulni, eléggé bizonyítják ama' sok milliók, kik ez uton olvasni tanultak. Hogy daczára a' betűzési mechanizmusnak, lehet kifejeződusan is olvasni tanulni, mutatják az ezerek, kik ezt tudják. S hogy a' betűzés nem foszt meg minden tanulásvágytól, látom azon sok. száz meg száz tudóson, kik tudományos kimiveltetésök' alapját betűzés által vették meg. Lehetne talán mondani, hogy: épen azért hasznos, mivel a' dolgot nehezíti, 's ez által a' gyermek' tehetségét, a' szükséges erőmegfeszítésnél fogva csak inkább képzi. Azonban más részről nem alap nélkül mondhatnák az is, hogy: kevesebbet kíván a' gyermektől, mint a' hangoztatási módszer: mivel a' gyermeknek a' betűt megneézni és megneveztetni hagyja előbb, hogy sem azt egy egészebe csatolná össze. Ugyanezért én nem

¹⁾ Lehrbuch der speziellen Methodik und der Schulkunde, von F. H. C. Schwarz. Vierte Auflage. Neubearbeitet von Dr. W. I. G. Curtman, Director des Schullehrer-Seminars zu Friedberg. Heidelberg, 1844. S. 19.

²⁾ Így a' Nabholz által ajánlott írásolvasási módszerben, (Anleitung zur Ertheilung des Schreiblese-Unterrichtes, nach Ph. M. Nabholz, bearbeitet v. K. Jung, Seminarlehrer in Meersburg, im Grossherzogthum Baden. Freiburg, 1845.) a' tulajdonképeni olvasástanítást megelőző gyakorlatok, csaknem minden gondolatolható betűfoglalásokra kiterjednek; 's mindez előbb történik, hogysem a' tanítvánnyal egyetlen betűalakját is megismertették volna. Illy előgyakorlatok a' szerzőnek: „blaust, kreicht, setch, pflatsht, pfründst, aubfe, aiblault“, stb. Hogy az írásolvasási módszer, nevének tökéletesen megfeleljen, a' gyermekek előbb taníttatnak meg betűket rajzolni; 's csak miután ebben némi készséggel bírnak, fedeztetik föl nekik az ezen jegyeknek megfelelő hang. Illy különczködő, 's a' tanulást csak nehezítő titkolódzásokra semmi szükség. Az írást az olvasással összekötöten sokkal egyszerűbb módon is lehet tanítani; 's ugy is kell.

tudom azon iskolaférfiakat kárhozhatni, kik ahhoz hivek maradnak.“ A' mint hogy vannak is a' régi módszernek elég hivei, még Poroszországban, még a' 'tudós' Berlinben is; úgy hogy Diesterweg szerint: „még 1841-ben is ösztönöztenél látna magát“ a' porosz „oktatási ministerium, a' hangoztatási módszer' ajánlására egy rendeletet kibocsátni. 'S az álladalom' fővárosában, mi annak elterjedését illeti, még mindig nem kapott tulsulyra.“ De azért a' mi jobb, csak jobb. (Vége köv.)

Elmélkedések

az ünnep-és vasárnapi evangéliumok fölött.

Sexagesima-vasárnapra.

(Sz. Lukács. 8. rész. 4—15. v.)

„Az időben, midőn nagy sereg gyülekezék össze, 's a' városokból Jézushoz tódulnának, ő monda hasonlóságképen: Egy magvető kiment, elvetni az ő magvát; és midőn vetne, némelly mag az útfélre esett; és eltapodtatott, 's az égi madarak fölevék azt. 'S némellyik sziklára esett; 's kikelvén, elszáradt, mivel nem vala nedvessége. Más ismét a' tövisek közé hullt; 's a' vele együtt fölnevekedett tövisek elfojtották. Más végre jó földbe esett; 's kikelvén, százannyi gyümölcsöt hozott. Miket elmondván fölkiálta: Kinek fülei vannak a' hallásra, az hallja meg! Kérdezők vala pedig őt a' tanítványai, hogy mit jelent e' példabeszéd. Kiknek ő monda: Nektek adatott, tudni az Isten' országának titkait, egyebeknek pedig példabeszédekben: hogy látván, ne lássanak, és hallván, ne értsenek. Ez pedig a' példabeszéd' jelentése. A' mag az Isten' igéje. Az útfélen levők pedig azok, a' kik azt meghallgatják ugyan, de csakhamar eljön az ördög, és kiveszi az igét szívéből, nehogy hívén, üdvezüljenek. Kik pedig a' sziklára esnek, azok, kik az igét hallván, örömmel fogadják; de kiknek gyökerek nincsen; mivel csak kis időre hisznek, 's a' kísértet' idején elpártolnak. A' melly pedig a' tövisek közé hullt, jelenti azokat, kik hallják ugyan, de az élet' gondjai, gazdagsága és gyönyörűségei által elömenetelőkben elfojtatnak, 's nem hoznak gyümölcsöt. A' melly pedig a' jó földbe esett, azokat jelenti, kik jó és tiszta szívvel hallgatván az igét, megtartják, és gyümölcsöt hoznak a' béketűrésben.“

I. Ki ne volt volna elég kíváncsi: látni legalább egyszer, és hallani, az Izraelben támadt nagy prófétát, kinek hire az egész tartományban elfutamodott? ¹⁾ Még a' városok' kényelemhez szokott lakosait is megszállta a' lelkesedés: követni Jézust a' világ' zajától messzebb eső puszták helyekre, 's hallgatják vala beszédét. Csakhogy az ur Jézus, ki az emberek' érzelmeit ismerte, látta egyszersmind,

¹⁾ Épen az előbbi fejezetben mondaték, milly álmélkodásra ragadták az ur Jézus' csodatetei 's tanítása kortársait; úgy hogy fölkiáltanának: „Nagy prófeta támadt közöttünk, és az Isten meglátogatta az ő népét. És elterjedt ez a' hir fölöle egész Judaében, és minden körülfekvő tartományokban.“ (Sz. Lukács. 7, 16—17.)

még pedig fájdalommal, az indítóokokat is, mellyek a' sereget, részben, igéjének hallgatására bírták; látta a' csupán pillanatynyi hevülést, melly sok érzelő kebelnek egész gyönyörűséggel hagyja ma is a' szép tanítást élvezni, mellynek azonban csak is élvezet, ámbar szellemi, a' célja: de melly gyakorlatra megedzett buzgósággá nem képes fölerősödni; látta a' csupa kíváncsiság által hallgatására ösztönözött könyvelmüeket, kiknek a' pár pereznyi megilletődés, mellyet a' templomban, vagy magánajtatóságukban tapasztalnak, elegendőnek látszik a' vallásossághoz; látta az élet' gondjai- 's világ' szeretetével küszködő lelkek' ingadozását, mellyel a' hallott isteni szózat 's a' világiás gondolkozásmód, a' divatos multságok és keresztényi elvonultság, a' vétkes gyönyörűségek és ártatlan magamegtagadás közt határozatlanul haboznak, 's látta a' világ' szeretete által jó, de erőtlen szándékaikon nyerendett diadalmat; mindezt látta,— mint látja ma is igéjének hallgatóiban,— és monda ama' főséges példabeszédet, melly nem szorul az emberi belátás' gyarló magyarázatára. Hisz' ő maga kegyes volt azt számunkra is megmagyarázni. Csak azon egy kérdésre feleljünk őszintén: valljon a' hallgatók' mellyik osztályához akarunk tartozni, 's tartozánk eddig? Ezt tudnunk szükséges; de még szükségesebb, a' fölfedezést használni.

II. Tehát nem akarta az ur Jézus, tanítását mások által is megértetni? Sőt igenis. Miért mondja tehát: „hogy látván, ne lássanak, és hallván, ne értsenek?“ Az ur Jézus e' szavakat csupán emlékeztetésül idézi a' próféták' irataiból, ²⁾ 's mintegy bizonyosságul nézeti arra, hogy Izrael' népén még most is átok gyanánt látszik az értetlenség, vagy az érteni nem akarás' büntetése feküdni, mellyet az Isten már Isaiás prófeta által illy szavakkal vetett szemére: „Hallván halljátok, és ne értsétek meg, és lássátok a' látást, a' nélkül, hogy jelentését fölfognátok...“ De miért? Egyedül csak az ő keményszívűségök miatt. Ez volt oka, hogy velők Jézus sem szólhata az Isten' országának titkairól egész nyíltsággal, világosan.... Tartózkodás nélkül csak azokkal lehet a' szívünknek legdrágább mennyei igazságokról értekezni, kiktől tudjuk, hogy azokat tisztelet- és jó szívvel fogadják; kik azokból gunyt nem üznek, azokat rosszra esavarni nem igyekeznek. 'S ilyenek voltak-e az ur Jézus' hallgatói mind, vagy csak nagyobb részben? Fájdalom, nem. Ott voltak hallgatói között a' rossz lelkü pharisaeusok és irástudók, kiknek minden törekedésök oda ment ki, hogy: „megfognák őt a' beszédjében.“ ³⁾ Ott voltak ők's az elenséges indulatu, és hitetlen sadduceusok, kik a' lélek' halhatatlanságát sem hívén, az egész isteni kinyilatkoztatásból, 's megváltásunkról tanításból gunyt üztek; 's kik az ur Jézus' szavait megezáfolhatni vélték az által, hogy őt ki ne vették. ⁴⁾ Az ur Jézus' parancsolata az is, hogy: „ne hintsétek gyöngyeiteket sertések elébe; nehogy lábakkal sárba tiporják, 's ellenetek fordulván, szétmargoljanak titeket.“ ⁵⁾ E' szavakban mély neveléstani igazság fekszik! Mint általán az egész jézusi tanításban.

III. Az ur Jézus gondolkodni tanítá hallgatóit. Az ezt tenni nem tudók 's akarók' ellenében ugyanis minden beszéd haszontalan. Azért ismételve figyelmet ébresztett: „Kinek fülei vannak a' hallásra, az hallja meg.“ Azért szolt példabeszédben is, hogy az értelmet megfeszítettebb

²⁾ Isaiás. 6, 9—10.

³⁾ Sz. Máté. 22, 15. Mark. 12, 13. 'stb.

⁴⁾ „Et deridebant eum.“ És kinevelték őtet! (Lukács. 16, 14.) „Daemonium habet, et insanit;“ mondák, „quid eum auditis?“ (Ján. 10, 20.)

⁵⁾ Mát. 7, 6.

munkásságra készítse. Ha valamit nem veszünk igazán lelkünkre, úgy, legyen az bár a legszentebb igazság is, nyom nélkül fog elenyészni. Sok igazság épen azért nem hat eléggé ránk, mert nagyon is világos, és kielégített értelmünk nem tartja szükségesnek az a' felőli mélyebb elmélkedést. Épen azért, a' hatás végett, jobb, ha kis fáradságunkba, azaz: erőmegfeszítésünkbe, önmunkásságunkba kerül az igazság' föltalálása. Ezt azután, mint részben sajátunkat, jobban szeretjük; mint munkába kerültet, becsüljük; 's mélyebben is értjük. Innen a' példabeszédek' gyakori használata az ur Jézus' tanításában. Ez által a' legszentebb igazságokból is örömet gúnyt üző hitetlenek előtt, nagy részben el volt az ut, azok' megtámadására zárva; mint kik az elrejtett igazságot méltónak sem itélték keresni, 's épen azért hántatlanul hagyták; míg az ur Jézus' szavait hívői tisztelettel fogadók, meg lévén győződve a' mondottak' mély értelméről, azok fölött komolyan elmélkedtek, 's fölkeresék azt, mit a' kevély irástudók megvetve mellőztek. Az Isten' ígéjének jó lélekkel fogadását, és az a' fölötti komoly elmélkedést most is az igazságnak mélyebb belátásával jutalmazza az Ur: 's annak elrejtésével bünteti most is a' magával megtelt gőgöt.

IV. Az ur Jézus a' tanítványoknak világosan föltárja, a' példabeszédek' hüvelyébe rejtett mennyei titkokat, mivel ő náluk nem voltak azok a' visszaélés' veszedelmének kitéve. Ez az igazak' díja. Istennek titkaiba csak ők avattnak; 's a' világ csudálja, ha lelkök nyugodt (mivel egy, általa nem is gyanított boldogság' érzetével teljes) tud a' legnagyobb sanyarúságok és nélkülözések között is lenni. Igen, mivel ők értik az igazságot: értik azt, mi a' földies érzet 's belátás előtt el vagyon rejte. Pedig csak az igazság boldogít: mellyet egész tisztasága- 's fényében csupán a' lélekben erősek képesek elviselni. A' lélekben gyenge, 's beteges szeműekkel, kik a' teljes napfényt el nem tűrhetik, az igazságot is csak némi félhomályba burkoltan lehet megismertetni. A' meztelen igazság keserű az elkényesztett embernek. Az evangéliumi tanítás, végeredményeiben egyszerre föltárva, az önmegtadashoz nem szokott állati emberre nézve sanyaru: 's nehogy e' sanyarúsággal előre visszarejtentsen, isteni bölcseségnél fogva rejtett, erőtlenségünkhöz alkalmazott formákba. Hány bűnöst elijesztendett a' kérlelhetlen igazságban rejlő ítélet és szemrehányás, ha az által mindjárt a' legelső tekintetre leveretni látták volna magukat! De a' melly igazságokat eleinte nem is magukra vonatkozóknak hitték, mivel a' példabeszédek' leplébe valának burkolva, később, az elfogadott előzmények után, következeikkel együtt örömezték türték, már csak pusztán következetességből is, mellyet az ember nem könnyen bír, öntudattal, és világosan megtagadni: mint Dávid is, a' Nathan próféta által ráalkalmazott példabeszédnél fogva az önmaga által kimondott súlyos, de megérdemlett ítéletet elfogadta. Munkálkodjunk annakokáért lelkünknek azon fölerősítésén, melly az egész igazság' elviselésére képes: mivel az egész boldogságot is, egyedül lelkünknek ezen egészséges állapotjában érezhetjük!

V. Az Istennek ígéjét jó és tiszta szívvel hallgató, 's azt cselekedettel is gyakorló jámborok tehát egyedül azok, a' kik gyümölcsöt hoznak — a' békét üresben. Igen, mert békétüréssel szükség az aratás' idejét bevárni. A' legjobb földbe vetett mag sem éri el a' tökéletes kifejlődés' fokát azonnal. Nem is csak mások' ir:nyában kell békétüröknek lennünk, kiket folytonos javítás által az örök életre vezérlünk; hanem szükséges békétüréssel viseltetnünk önmagunk iránt is, és nem esüggednünk, ha jobbulásunkban, gyakori legjobb föltételeink' daczára is olly parányi előhaladást veszünk észre. Túrjunk, 's reméljük. Mondjuk a'

zsoltórossal: „Miért vagy szomorú én lelkem, és miért töltesz meg háborodással? Bizzál az Istenben, mert még dicsérni fogom őtet.“⁶⁾ Istennek hatalma, 's a' jóbani állhatatosság' erénye, magát az emberi gyarlóságokban csak még inkább kitünteti⁷⁾; ha különben a' jóbani folytonos előhaladás' szándékával birunk.

Iskolai tapasztalatok.

Egy iskolai próbatéten, L.-ben, a' fejböli számolás derekasan ment. A' kerületi iskolaigazgató, ki mindent alaposan igyekezett tudni, csalást gyanított. 's a' gyermekek közt ide 's tova járkált. Épen egy földadatot olda meg a' tanítványok' egyike: 's mielőtt a' másik kérdés föltételezett volna, egy gyermek fölemeli kezét, jeléül feleletre készségének. „Minek emeled föl kezedet? kéri a' fiut a' tanító: „hiszen még nincs semmi földadva? Mire a' gyermek őszintén feleli: „Ej, tudom én jól, mi következik.“ — Mi haszon van az illy próbatétekben? Kinek lehet érdekében a' haszontalan idővesztegetés, és a' közönség' ámitása?

„A' betűket ismertetvén kezdő tanító-koromban,“ írja egy tanító, „én is követém némelyek' példáját, 's a' betűk' alakjával játszásban helyezém a' tanítás' könnyebbítését. Az I betű, mondám, egy rőf, a' p egy szekerezéhez hasonlít, az o egy hordó, 'stb. De e' módszeren csakhamar tudtam, mert tapasztalám, hogy abból maguk a' gyermekek is játékot üztek, 's az egészet neveltségessé tették. Egyszer magamat is kinevettek. Egy alkalommal ugyanis egyik betűzni tanuló kis tanítványomnak azt mondám, hogy az u betű úgy néz ki, mint egy kémény. Már az nem igaz, felelé nyersen a' kised. És miért nem? kérdezém őtet; nézd csak jól meg. Azért nem, úgy mond, mivel alulról be van csinálva. Hát hol menne föl bele a' kéményseprő?“

„Házi nevelő létemben egy fiu volt gondviselésem alatt, ki sehogy sem akart olvasni tanulni. Megpróbáltam mindent, de haszontalanul; sem jó-, sem rosszal nem vehetm őt rá, miszerint nagyobb szorgalmat tanusítson. Az atyja büntetéseket is használt, de siker nélkül. Végre más módot gondoltam ki. A' gyermeknek képeket mutogattam, és egy könyvből érdekes elbeszéléseket mondtam el neki. Ez tetszett a' fiunak, 's érdeket gerjesztett benne. Mindig többet és többet akart hallani tőlem. 's végre legnagyobb rimánkodással kért a' beszélek' folytatására. Ekkor mondtam neki: „Itt van édesem, a' könyv: minél hamarább meg fogsz olvasni tanulni, annál hamarabb fogod a' benne tartalmazott történeteket is olvashatni.“ Ez használt. A' fiu e' pillanattól fogva egész buzgósággal esett az olvasás' tanulásának, 's magát megerőtetve, négy hét mulva, mit soha sem hittem, egyes szavakat el tudott olvasni.“ (Jahrbuch für Schullehrer.)

A' zarándok.

Egy szép várkastélyban, mellyből már régen egy kő sem áll a' másikon, élt sok századok előtt egy dugaz-

⁶⁾ Zsolt. 42, 5.

⁷⁾ II. Korinth. 12, 9.

dag nemes. Ő e' várának fölékesítésére temérdek pénzt költött; de a' szegények' fölségelésére, s' általában jótékony czélokra annál kevesebbet. Egykor az uri fénylakba szegény zarándok érkezett, ki a' vár' birtokosát éjjeli szállás' adására kérte. A' tulajdonos daczosan tagadá meg az aláza-tos kérést, mondván, hogy: az ő vára nem vendégfogadó. — Erre a' zarándok: „Engedje meg ön, hogy három kérést tehessenek, s' azután kész leszek tovább menni.” A' lo-vag felelé: „Illy föltétel mellett bátran kérdezhet. Szíve-sen adandok választ.”

A' zarándok ekkor illy kérdést intézett a' vár' urához: „Valljon ki lakott ön előtt e' várban?” „Az atyám,” felelé a' nemes. „Hát önnek atyja előtt?” kérdező folytatólag. „A' nagyatyám.” „S ki fog ön után benne lakni?” „Ha Isten akarja, fiam.”

„Igy tebát,” szóla a' vándor, „ha mindenki csak olly rövid ideig lakik e' kastélyban, s' egyik a' másiknak engedi a' helyet által, mi egyéb ön benne, mint megszálló vendég? És így a' várkastély csakugyan vendégfogadóul tartandó. Ne fordítson azért ön e' háznak szerfölötti fölékesítésére annyit, miután az önnek csak egy időre adand szállást. Tegyen inkább jót a' szegényekkel; ez által a' mennyben maradandó lakást fog szerezni magának.” — A' vár' ura szívére vette az intést; befogadta a' zarándokat éjjeli szállásra, s' ez időtől fogva a' szegények' iránt több jótékony-ságot kezdett gyakorolni.

Mindnyájan vándorok vagyunk: s' maradandó váro-sunk nincsen e' földön. Itt csak a' jövődöt keressük; mellyre kell ennél fogva minden, legalább a' fő-gondot for-dítuunk.

Egy szegény ember' naplójából.

(V é g e.)

Mindezeket én is tapasztaltam

De tapasztaltam azt is, hogy valamint a' légmérő annál magasabbra hág, minél inkább érzi a' küllevegő nyomását, ellenben pedig, minél jobban enged az utóbbi-nak ruganyos ereje, annál lejjebb esik: ugy az embert is a' nyomoruság, melly a' nyomástól vette nevét, föl, az ég felé emeli; míg ellenben a' könnyü élet a' föld' porába engedí süllyedni. Én, Istennek hála, e' süllyedéstől meg-óvattam; s' ezt egyedül az elkényesztetésre nem alkalmas állapotom' sanyaru voltának lehet köszönnöm.

De sanyaru tapasztalásaimnak még mást is köszö-nök: köszönöm nekik azt, hogy az Üdvezítőnek azon nagy parancsolatát: „Ne ítéljete, és nem fogtok megítéltetni. Ne kárhoztassatok, és nem fogtok elkárhoztattatni.” szívből tisztelni, s' annak legbensőbb meggyőződésével hódolni megtanultam. Mennyi kísértet egy rövid életben! Mint egy könnyü csolnak, lebeg az élet' háborgó oceánján erényes-ségünk' töredékény sajkája: s' habár azt az elmerüléstől megóvta is Isten, és öntörekvésünk: hányszor elmondhat-juk mégis, hányszor kell, ha igazat akarunk szólani, megvallanunk: „Bizonyára kevé-s-ben mult!” Igenis, kevésben mult, hogy nem követtük el ugyanazt, vagy még rosszabbat annál is, a' miért felebarátunkat kárhoztatjuk. Az élet, az annyi veszélyeknek kitett élet, azt mondja: „Ne légy erényedre kevély, s' ne vesd meg az elesettet. Nincs okod azt lenézni, ki ugyanazon sziklánál szenvedé hajótörést, mellyet te is a' lig tudtál kikerülni.”

S' ha most éltem' pályájának végén, mindazon kiál-lott keserü szenvedésekre visszaemlékezem, — sirhatnám, s' könyek' tolu-nak szemeimre. Sirhatnám amaz' órák' meg-

gondolására, midőn De mikép irjam le mindazt, mit e' pillanatban érzek? . . . S' mégis e' könyek' jól esnek. Öröm-mel gondolok vissza fiatal éveimre; de csak azért, hogy Istennek hálát adjak, miszerint segedelmével azokat is túlélttem. S' míg az ollykor élvezett vigalmak s' lakomák' emlékezete hidegen hágy, a' fájdalom' perceiben hullatott könyek, mint a' halhatatlanság' gyöngyei csillognak a' kö-dös multból jelenembe vissza, s' gondolataimat örvendez-tetőleg kötik le ama' nagyszerühez, ama' szép- és fölséges-hez, mi egy tiszta lélekkel türt szenvedésben van. Ama' régi bölesnek, ki a' jámborok' szenvedéseit az istenek' szemléletére méltó látványnak nevezé, a' mult idők' szem-üvegén kellett bizonyosan a' szenvedéseket nézni, s' érez-nie a' rájuk emlékezés' gyönyörüségét.

* * *

Ma egy hófedte lapályon vitt keresztül utam: s' a' hófellegetek kavará vihar mit sem engedett egyebet látnom a' keskeny, néhány lépésnyire már elveszett ösvénynél, és égnél, — ha mégis ég volt e' szürkület fölöttem. Azonban igenis, ég volt: homályos bár és viharteljes; de hisz' e' vi-harok is égből jönnek, és — javunkra. Hólepel takarja a' vidéket, s' a' magasabb dombok, mellyekről a' szél leső-pürte a' havat, egy nagy temető' sirhantjaiként barnítottak az ut' hosszában Nemde életünk' utja ez? Sirok közt vezet az is. Minden nap egy-egy ismerőst, vagy ismeretlen-t terítve le a' mellettünk nyitott gödörbe.

Milly vihar; gondolám. Mit sem látni egyebet, mint a' nyomot, mellyet magunk után hagyunk, ezt is csak pár pillanatig tartót, s' a' komor eget. De mégis eget. S' nem biztosabban vagy-e helyezve, mint akár egy gyermek is anyjának karjai közt, midőn magadat az égtől látod minden oldalról környeztetnek? Bárha vész dul is körülötted; — mit árt? A' menny roppant paizsként domborodik fölötted, és bátorságban vagy. Kilátásaid el vannak vágva? Csak kevesebb esalódásnak leszesz kitéve. Ki látja be élte' pá-lyáját? Ki tudja, merre s' hova viszi őt utja? Legyen ve-zéred Isten és a' lelkismeretesség: ugy bizonyosan czélt érsz.

Midőn a' faluvégén, az olly szépen rendezett temető mellett elmentem, néma volt körülöttem minden; csak a' messzebbre setétlő templom' kiseded harangjai hallatszot-tak ollykor, mintegy azt mondván mindig a' vándornak, si-ránkozó hangon: „Gyere haza; gyere haza! . . . Igen, ők ha-za hívják a' kifáradt zarándokot. És mintha épen csak az előttem elköltözött kedvesektől jönne a' hang, olly bizodal-masan cseng még most is fülemben Ha előérzetem nem esal, ugy kis idő múlva, követendem De, legyen Istennek szent akarata!” Cs.

TAN- ÉS NEVELÉSÜGYI TUDÓSÍTÁSOK.

Magyar hon.

(Énekiskola.) A' pestbudai hangászegylet' énekis-kolójának igazgatósága részéről az illető szülők ezennel ér-tesítetnek, hogy az említett énekiskola, fensőbb engede-lemnél fogva, hétfőn, febr. 5-dikén, ismét megnyitattik, és a' tanítás a' szokott órákban folytatattik. — A' t. cz. rész-vényesek egyszersmind tisztelettel kéretnek, sziveskedjenek e' folyó évre járó részvénydíjukat az intézet' pénztárnoka,

Barabás Antal P. urnál, a' váci's nagy hid utsza' szegletén levő, 's 'Magyarhoz' czimzett posztókereskedésben befizetni. Mátray Gábor, énekiskolai igazgató.

Ausztria.

Az „Oesterreichisches paedagogisches Wochenblatt“ mult évi 64—77. számaiban, saját megjegyzéseivel, egy tervet közöl, mellyet az akkor még csak ideiglenesen vitt közoktatási ministerium, az ausztriai birodalomban követendő tanítási rendszert illetőleg, azon dicséretes czélből bocsátott nyilvánosságra, hogy a' dologhoz értő férfiaknak irántai véleményét kitudva, 's észrevételeiket használva, a' tanításügy körül munkába veendő reform' utját annál jobban előkészítse: határozott és szorosan megállapított javaslatokkal már csak azért sem lehetvén ez ügyben föllépnie, mivel a' kívánt reformok' kivitele sok más, a' kormányzás' egyéb ágaival összeköttetésben levő, 's előbb maga rendje szerint, a' törvényhozás által megfejtendő kérdéseknek illy, vagy amolly értelembeeni eldöntésétől függ.

„A' tanításügybeni javítás“, mondatik az előleges megjegyzésekben, „mélyen érzett szükség. Valahára lehetőségessé vált, ahhoz egész elhatározottsággal kezdeni. 'S ezt az álladalom' részéről tenni, nem csak a' tárgynak az egész polgári társaság' irányábani fontossága parancsolja, hanem a' kötelesség is: a' kimivelődés' utjait mindenki, még a' legszegényebb előtt is föltárni. Mig azonban a' status, a' tanítást és műveltséget illetőleg, az egyesek' erejét 's igyekezetét pótolni törekszik, kell, hogy szent legyen egyszerűsmind előtte a' polgárok' szabadsága, 's különösen a' családok' joga is. Neki azt semmi oldalról sem szabad, szükségtelenül megszorítani.“

„Nagy nehézségeket kell leküzdeni. Az ausztriai tartományok' állapota és szükségai nagyon különbözők, 's az általános szabályok' föllállítását és kivitelét nehezítik. A' főnálló intézetek' hiányai, ellenében a' jelenkor' sürgető követeléseinek, az ugrásokat itt-ott csaknem elkerülhetetlenekké teszik, mellyek' eredményeit az előleges, fokontintú tapasztalások' segedelmével nem lehet biztosan kiszámítani. Az e' végre szükséges jó tanítók' megkivántató számát, részben, '1) csak ezután kell még kiképezni. Tetemes pénzbeli áldozatokat kell hozni. De a' népnek szabadság által növekedett ereje, a' szükség' érzete, a' hon' méltósága- és boldogságaérti lelkesedés ezen akadályokat legyőzendik.“ (Reméljük, nálunk is.) „Nehogy azon veszélyek, mellyek egy, annyi milliók' számára szánt oktatási ügynek rögtöni megváltoztatásában a' nélkül is rejlenek, egészen a' teljes bizonytalanságig növekedjenek, tanácsos, sok fényes javaslatok' elmellőzésével, csupán olly főintézkedések' tevésébe bocsátkozni, mellyek' sikerét másutt, a' mieinkhez hasonló körülmények közt, a' tapasztalás is bebizonyította.“

„Az itt előterjesztett vázlat csupán fővonalait foglalja magában a' nyilvános oktatás' rendszerének. Ez alapvonalokat terjedelmes tanítási tervek, hivatalos utasítások és rendeletek által szükség kiegészíteni. 'S épen e' kiegészítés az, melly különösen megkívánja a' különféle állományrészek' sajátos helyzete- és szükségégeinek tekintetbe vételét; minél fogva az, késedelem nélkül ugyan, de mégis csak fokontintú léphet életbe. E' végre a' tanítói

1) A' szerk. ide azon megjegyzést tette: „Én azt hiszem, hogy: legnagyobb részben.“

rendnek mindenfelé ébredező erőteljes munkássága leghatásosb segítségül szolgáland....“

„A' közoktatási rendszerben a' népiszkolák képezik az első és legnagyobb fontosságú láncszemet. Ez iskolákban mindazon ismeretek és készségek' összegét szükség tanítani, mellyeknek ezentúl egy honpolgárnál sem lesz szabad hiányzaniok. Hol az egész nép föl van a' törvényhozásbani részvételre jogosítva, ott semmi törekvést és áldozatot sem kell sajnálni, hogy mindnyájan részesitessenek olly oktatásban, melly nélkül ama' jog nem egyéb volna merő ellenmondásnál. Az iskolák- és azok' eddigi, nagyon is szegény tanítástárgyainak szaporítása, a' tanítók' magasabb műveltsége, azok' külhelyezetének javítása, végre a' népiszkolaügynek ollyatén vezérlete, melly annak valamennyi érdekeit egyforma buzgalom- és alapos ismerettel kísérje, ez az. mire nekünk itt legnagyobb szükségünk van.“

„Az oktatási rendszerben a' második láncszemet a' középtanodák képezik. Ezek részint különiskolák (Spezialschulen), mellyek közvetlenül egyes életbeli foglalkozásokra készítnek elő, részint a' magasabb műveltség' szerzésének föltételei. Az utóbbiak két osztályba sorolandók, mellyek egyikét a' latin iskolák (alsó-gymnasiumok) és lyceumok (felső-gymnasiumok), másodikat pedig a' polgári iskolák és reálintézetek képzik. A' főkülönbség e' két rendű iskolák közt abban áll, hogy az első rendbeliek a' régi classicus nyelveket és literaturát, mint lényeges művelődési elemet veszik föl magukba: melly elemet az utóbbi rendűek az ujabbkori nyelvek és azok' irodalma, leginkább pedig az anyanyelv által pótolják.“ (Tehát ha nem akarunk a' művelt nemzetektől elmaradni, ha a' polgári iskolákat, és így polgári műveltséget is, nemzetünknek megmenteni, vagy szerezni kívánjuk, ugy szükség az anyanyelv- és irodalomra nagyobb gondot fordítani; nagyobbat annyiban, mennyiben azt valóban kimivelő elemmé szükség alakítani: minő fájdalom! az ujabbkori, erénytelen, Isten- és szellemiakkal nem gondoló, sőt azokból nyilvános gunyt üző, azokat megtagadó, szép-(?) irodalom nem volt.... E' vétség ugyan közös a' többi, ugy nevezett művelt népek' irodalmaival; de mi azt, mint kezdők, legnagyobb mértékben megsínylendjük. Tagadhatjuk-e valljon, hogy a' magasb irányu, léleknevelő, valódi műveltséget és tudományosságot terjesztő, classicus iratoknak még mindig szükségben vagyunk! 'S ellátott-e valljon illyekkel akademiánk? Vagy mivel illy műveket egy akademia sem rendelhet meg, sem azokat írni képes szerzőket elő nem teremthet, igyekezett-e legalább, mit már tehetett volna, 's hivatása leendett, a' költészet- és általában homi szép-irodalomnak nemesebb irányt adni, azt az atheismus' undok, 's épen nem szép, nem aestheticus, tehát műveltség-elleni utjáról elvonni? De erről méltó lesz többet, és más alkalommal szólni.)

„Ez elkülönözés' szükségét jelenlegi állapotunk 's az europai műveltség' képződésének története szabja előnkbe. Amaz a' statuspolgárok' nagy részének megengedi, hogy a' jelenkori irodalom' alapján magasabb műveltségre emelkedhessék; ez pedig parancsolja, hogy egy más, szint-olly nagy rész' számára, a' régi literatura, mint alap meghagyassék, 's hogy műveltségünknek ne metszessék el azon gyökere, mellyről kihajtott, mellyen áll, és mellyből folytonosan, semmi által nem pótolható táplálékát szívja. E' tanítási tárgynak czélirányos kezelése, melly távol minden egyoldalúság- és pedanteriától, már az iskolában tulemelkedik a' puszta nyelvtanulás' határain, 's a' classicus művek' bővebb olvasásaig eljut, az iránta itt-ott jelentkező idegenkedést gyorsan le fogja győzni.“

„A' mindkét rendű iskoláknál vezérfonalul választott alapelvek következők voltak: 1) Mindkettőnek az czél-

ja, hogy valódi általános műveltségre vezessen, ugyanazért a nyelvek' studiuma mellett, a többi általános tudományokat, mértant, természettudományokat és történetet is, termékeny terjedelmességgel adja elő. 2) A tanulmánytárgyak' általánosságánál fogva, különösen azon tanítványok' műveltségét, kik ezen iskolák' második osztályából (a polgári 's reáliskolákból) kikerülnek, az eddigi technikai irány' egyoldalúságától megóvjá, 's azon lézagot megszüntesse, melly a magasabb műveltségű rendeket, kimivelésök' módját illetőleg, két külön osztályra választotta. 3) Mindkét rendű iskolák' rendeltetése: a nekik megfelelő főiskolákra előkészíteni; de 4) e' mellett mindenik osztály, és annak minden tagja, lehetőleg tökéletes egészet nyújtson műveltség' tekintetében, melly a tanítványokat képesekké tegye, realis ismeretekkel ellátva lépni az életbe által. 5) Az egyik rendbeli iskolákból a másik rendbeliekbe léphetés, a mennyire csak lehető, nyitva maradjon."

"A' főiskolák, azaz: egyetemek és technikai intézetek képezik a tanítási rendszer' utolsó lánczszemét. Elkülönítettségök azon különbségen alapszik, melly az azokra előkészítő középtanodák' két fő rendje között létezik. Egybeesztatásuk mellett, mennyiben tökéletes egyetemek és tökéletes technikai intézetekről van szó, semmiféle nagyobb fontosságú, gyakorlati szükség sem harszol. Bárha mindkét főiskolában hasonló tárgyak adatnak is egy részt elő, azok' kezelése mégis föltöbb különböző; 's miután mindkettőnek azonagy helyeni egyesítése nem eszközölhető, ennél fogva mi könnyebbség sem nyujtatnék azok' számára, kik mindkét intézetet egyszerre használni kívánák. Ellenben két olyan nagy testület, egyesítés által, igen is könnyen elvesztené azon szabad mozgathatást, mellyre az általuk elérni kívánt célok' érdekében, mindkettőnek szüksége vagon."

"Az egyetemek' rendezésében, mellyet a következő terv magában foglal, a nem-ausztriai német egyetemek szolgáltak mintául, nem csak azért, mivel legjelesebbek, hanem azon oknál fogva is, mivel ezt a közöttök és az ausztriai egyetemek közti kölcsönös viszony jövőre megkívánja."

"Az egyetemek mindenekelőtt tanító-intézetek. Igen nagy fontosságú dolog, hogy azokra ne erőtesünk olyan helyzetet, mellynél fogva főcéljuk eltéveszthetnék. Egy tanító-intézet' czélszerű vezetése olyan pontos és részletes ismereteket kíván, hogy az megnyugvással csak tökéletesen szakértő férfiak' kezeibe tétethetik le. Olyan tanító-intézetek' közvetlen igazgatása, mellyek természetöknél fogva magasabb műveltségű és számosabb tanítói személyzettel vannak ellátva, a tapasztalás' bizonyítása szerint, maga a tanítói testület által kezeltetik legbiztosabban, egy fensőbb, szakértő hivatal, és a közvélemény' ellenőrsége mellett."

"Jóllehet a statuspolgárok' taníttatása és művelődése felőli gondoskodás az álladalmat illeti, (csak hogy nem kizárólag, hanem, és egyedül annyiban, a mennyiben statuspolgárokat, álladalmi tekintetben a társas életnek hasznos tagokat, akar és tartozik képezni) 'és e' gond csak az egésznek tetemes kárával vétethetnék el tőle: mégis az

egyesek- és testületeknek abbani legbensőbb és erőteljes részvéte, főleg a népiskolákat illetőleg, igen nagy jelentőségű. Ámbátor ennél fogva minden nyilvános tanítónak a status' pénztárából fizettetését az eljárás' egyszerűsége ajánlja, mégis ama részvét' fölbresztésének tekintetéből célirányosabbnak látszik, ha a nép- és polgári iskolák községi-, a többi középtanodák pedig kiválólag (vorherrschend) status-intézetekül nyilváníttatnak, (természetesen a nélkül, hogy a már meglévőkre, mint régebb alapítványokra, birt jogát bárkinek, tehát az egyháznak is megsérteni lehetne) „ugy mindazonáltal, hogy az egyes községek' hiányzó erejét a tartományi pénztárak, az utóbbiakét pedig a közönséges álladalmi pénztár, pótolni tartoznának. E' részben a községek- és tartományoknak épen nem volna azután megengedve, hogy kevesebbet, de az igen, hogy többet is tehessenek, mint a mennyi szorosán szükséges: az erre fölhívás azon meggyőződésben fekvővén, hogy az e' végre hozott áldozatok közvetlenül saját érdekében lennének téve. Ez a községek- és tartományoknak szerencsés eredményű vetélkedését támaszthatná; 's a kölcsönös segítségnyújtást az egy egészbe tartozás' érzete hihetőleg nem kis mértékben nevelni fogná."

"A' községeknek a tanító- és népiskolák' igazgatásárai befolyását, a népnek műveltségi fokához kell mérni; annak lassankint emelkednie lehet, és szükség."

"Míg a népiskolák, gymnasiumok és egyetemek lényeges változtatást igényelnek, az alatt a többi iskolákra nézve csak a már meglévő alapon tovább folytatott fejlődés kívántatik. 2) Ugyanazért a jelen terv, kizárólag az alapok' kitűzésére szorítkozván, csak a két első veszi terjedelmesebb tárgyalásba."

"A' közoktatás' ministeriuma e' vázlatot, a neki több oldalról tett javaslatok' ideiglenes eredményét, a végből teszi nyilvánossá, hogy a dologhoz értőknek, nézeteik' kifejtésére alkalmat nyujtson, 's hogy az olyan fonálul szolgáljon, mellyhez, a gyakorlati sikernek annál könnyebb eszközölésére, a közvélemény' a maga itéletét és ohajtásait kényelmesen, és könnyen végigtekinthető módon csatolhassa. Mivel egy nyilvános rendszabály csak úgy lehet nagy és áldásos hatása, ha az a nép' szelleméből fejlődik ki, 's a nagyobb belátásnak' véleményével öszhangzik." E' nemes és valóban szabadelvű gondolkozásmód' bevalását, követik az általános pontok. (Folyt. köv.)

2) Ezt illetőleg a 'Wochenblatt' szerkesztője azon megjegyzést teszi, hogy: „alig van egy status is olyan, melly a népiskola-tervet illetőleg, ha csupán betűjét vesszük, az ausztriaiit megelőzné; 's hogy e' tervben, tulajdonképen csak csekély módosítások látszanak szükségessé lenni: hanem az olyan nagyon is csekély siker az eredményekben, egyedül az iskolaterv' hanyag, oktalan, és részben rosszakaratu kezelésének, egyes hatóságok' részéről, 's a tanítók' képzésében tapasztalt fogyatkozásnak tulajdonítandó." Tehát a terv itt is jó: de a kivitelhez emberek kellene!

Lapunkra még mindig előfizethetni; mit azért is jelentünk, mivel azon akadályok, mellyeknél fogva (mint értesülénk) némelly vidéki postahivatalok az előfizetést elfogadni vonakodtak, az ország' legnagyobb részére nézve megszűntek tekintendők.